

POSTANOWIENIE

Dnia 13 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska

w sprawie **M. K.**

uniewinnionego od popełnienia przestępstw z art. 218 § 1a k.k. i art. 35 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 13 marca 2024 r.
zażalenia oskarżycielki posiłkowej W. A.,
na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie,
z dnia 22 września 2023 r., sygn. akt So 12/18,
w przedmiocie określenia kosztów procesu oraz wniosku obrońcy oskarżonego
o zwrot wydatków w sprawie,

postanowił:

**uchylić postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w
Warszawie z dnia 22 września 2023 r., sygn. akt So 12/18, i
przekazać sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 11 maja 2022 r., sygn. akt So 12/18, uniewinnił płka M. K. od popełnienia zarzucanych mu czynów z art. 218 § 1a k.k. i art. 35 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych. W przedmiotowym wyroku Sąd nie rozstrzygnął

kwestii ponoszenia kosztów procesu. Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 18 lipca 2023 r., sygn. akt I KA 20/22, utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 22 września 2023 r., sygn. akt So 12/18, na podstawie art. 632 pkt 1 k.p.k., w zw. z art. 640 § 1 k.p.k. obciążył kosztami procesu w sprawie oskarżycielkę subsydiarną W. A. (pkt I). Na podstawie art. 626 § 2 k.p.k., a także art. 632 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 640 § 1 i 2 k.p.k. zasądził od oskarżycielki subsydiarnej – W. A. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 300 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych powstałych w niniejszej sprawie za postępowanie pierwszo i drugo instancyjne - co stanowi równowartość uiszczonej przez W. A. kwoty zryczałtowanej równowartości wydatków, uznając w tym zakresie świadczenie to za wykonane (pkt II). Ponadto na podstawie art. 626 § 2 k.p.k., art. 632 pkt 1 k.p.k., w zw. z art. 640 § 1 k.p.k., art. 618a § 1 i 2 k.p.k. i art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze oraz § 11 ust. 2 pkt 5, § 15 ust. 1 i 3 i § 17 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie zasądził od oskarżycielki subsydiarnej – W. A. na rzecz M. K. kwotę: 7.995 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu przez Sądem pierwszej instancji; oraz 1.002 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdu do siedziby sądu adw. P. M. (pkt III).

Zażalenie na powyższe postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w Warszawie wniosła oskarżycielka posiłkowa W. A., zaskarżając je w części ustalającej wysokość kosztów postępowania na rzecz oskarżonego od oskarżycielki posiłkowej, zarzucając:

„I. Obrazę przepisów postępowania, co miało wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a to:

- art. 616 § 2 k.p.k. w zw. z § 11 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności

adwokackie przez ich niezastosowanie prowadzące do ustalenia wydatków na obronę w zawyżonej wysokości 7.995,00 zł, podczas gdy właściwą stawką jest 1.200,00 zł, oraz przyznania M. K. od oskarżycielki subsydiarnej wydatku w wysokości wyższej 1.002,00 zł, którego nie poniósł,

- art. 616 § 2 k.p.k. w zw. z § 15 ust. 1 rozporządzenia z dnia 22.10.2015 r. i podwyższenie stawki minimalnej 1.200,00 zł bez wniosku wówczas oskarżonego o 20% za każdą rozprawę, w sytuacji, gdy obrońca oskarżonego nie brał udziału we wszystkich rozprawach, a jego aktywność skupiła się na złożeniu jednego wniosku (k. 817) o przesłuchanie 18 świadków, którzy nie mieli żadnej wiedzy w przedmiocie sprawy,

- art. 618a k.p.k. poprzez jego błędne zastosowanie w pkt III zaskarżonego postanowienia i ustalenie zwrotu od oskarżycielki subsydiarnej na rzecz M. K. nieponiesionych przez niego jako stronę wydatków, które, jak wynika z wniosku, miał ponieść obrońca w wysokości 1.002,00 zł, który nie był świadkiem w sprawie;

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia:

- błędne ustalenie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia stawki minimalnej za obronę oskarżonego na poziomie 6.480,00 zł, w sytuacji, gdy stosownie do dyspozycji wynikającej z § 11 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia z dnia 22.10.2015 r. stawka minimalna za obronę przed wojskowym sądem okręgowym jako sądem pierwszej instancji wynosi 1.200,00 zł, a M. K. nie złożył oświadczenia o poniesieniu kosztów w wyższej wysokości i nie przedstawił uzasadnienia ich poniesienia,

- ustalenie, iż oskarżony poniósł koszty w wysokości 1.002,00 zł (pkt II postanowienia), w sytuacji, gdy ich nie poniósł,

- błędne ustalenie ilości 22 rozpraw w których brał udział i realizował obronę obrońca oskarżonego, który w istocie nie stawiał się na rozprawę w dniu 17.02.2020 r. i w dniu 11.05.2022 r. (ogłoszenie wyroku),
- błędne ustalenie, iż «Sąd uwzględnił wszystkie elementy składowe kosztów wskazywanych przez adw. P. M. w jego wniosku» w sytuacji, gdy wniosek takich elementów nie zawiera,
- błędne ustalenie: «okazało się, że umowa zawarta przez płk. M. K. z obrońcą», w sytuacji, gdy umowy nie ma w aktach sprawy,
- błędne ustalenie, iż obrońcy oskarżonego przysługuje należność dla świadka, w sytuacji, gdy obrońca nie był świadkiem w sprawie i oskarżony nie poniósł kosztów we wnioskowej przez obrońcę kwocie 1.002,00 zł i brak jest dowodu, z którego miałyby wynikać pojemność skokowa silnika samochodu, którego nie ma wskazanego w żadnym dokumencie,
- błędne ustalenie, iż «przytoczony przepis rozporządzenia nakazuje sądowi przy zasądzaniu opłaty za czynności adwokata z tytułu zastępstwa prawnego brać pod uwagę m.in. niezbędny nakład pracy adwokata...», w sytuacji, gdy oskarżony nie złożył wniosku i oświadczenia z uzasadnieniem poniesionych wydatków innych niż wynikające z kwoty minimalnej za obronę, a przywołane przepisy określają «w przypadku braku takiego oświadczenia opłatę ustala się w wysokości minimalnej»,
- błędne ustalenie, iż «Sąd wobec dyspozycji przepisu § 15 ust. 3 rozporządzenia (...) stanął przed koniecznością ustalenia wysokości kwoty należnej oskarżonemu z tytułu kosztów obrony» w sytuacji gdy Sąd poza lakonicznym zacytowaniem przepisu nie wskazał żadnej okoliczności, która miałaby przemawiać za innym ustaleniem kosztów niż wynikające ze stawki minimalnej, sprawa nie była zawiła, a z winy

obrońcy oskarżonego nastąpiło nieuzasadnione wydłużenie rozprawy w wyniku powołania na świadków 18 osób będących kolegami, sąsiadami oskarżonego na mających żadnej wiedzy z przedmiocie sprawy”.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżąca wniosła o „uchylenie pkt III zaskarżonego postanowienia w zaskarżonej części przez ustalenie kosztów postępowania w wysokości stawki minimalnej za obronę, tj. 1.200,00 zł”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie oskarżycielki posiłkowej jest zasadne.

Przepisy art. 632 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 640 § 1 k.p.k. wprowadzają zasadę, że w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania koszty procesu, a tym samym również uzasadnione wydatki, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie obrońcy, ponosi oskarżyciel posiłkowy.

Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia nie wynika jednak, na jakiej podstawie prawnej Sąd oparł rozstrzygnięcie w przedmiocie wynagrodzenia obrońcy z wyboru. Z jednej strony Sąd wskazał, że ustalenia kwotowe czynił na podstawie zryczałtowanych stawek określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, z drugiej zaś uznał za istotną dla zasądzenia kosztów umowę oskarżonego z obrońcą z wyboru. Treść uzasadnienia nie precyzuje, która z podstaw ostatecznie była punktem odniesienia do wyliczenia kosztów. To zaś w konsekwencji uniemożliwia merytoryczne odniesienie się do szczegółowych kwestii związanych z zasadnością dokonania określonych wyliczeń przez Sąd.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że zasada umowności ustalania opłat za czynności adwokackie, uwzględniająca prawa rynku, obowiązuje jednak tylko między stronami umowy. Zasądzenie kosztów obrony wyższych od stawek minimalnych (maksymalnie w wysokości ich sześciokrotności) w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy wymaga wykazania i ustalenia okoliczności uzasadniających takie

rozstrzygnięcie (zob. postanowienie SN z dnia 31 stycznia 2024 r., sygn. akt II ZOW 23/23). Wprawdzie opłaty za czynności adwokackie ustala umowa z klientem, niemniej umowa ta jest wiążąca tylko w relacji pomiędzy obrońcą będącym adwokatem i tymże klientem (jego mocodawcą). Ustalona w umowie wysokość opłat za czynności adwokackie nie musi stanowić podstawy zasądzenia przez sąd poniesionych przez tę stronę kosztów zastępstwa prawnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2019 r., sygn. akt VI KZ 4/19, z dnia 18 lutego 2020 r., sygn. akt V KK 534/18).

Tymczasem w przedmiotowej sprawie Sąd przyjął, że „nie powinien ingerować w ową autonomię stron umowy poprzez stosowanie arbitralnych kryteriów”, a tym samym powinien zasądzić kwotę wynikającą z umowy pomiędzy obrońcą a oskarżonym, o ile tylko nie przekracza sześciokrotności stawki minimalnej. W świetle powyższego, ugruntowanego w orzecznictwie poglądu stanowisko takie jest całkowicie bezzasadne. Sąd powinien zatem uwzględnić rodzaj i stopień złożoności sprawy oraz nakładu pracy obrońcy lub pełnomocnika (zob. np. postanowienie SN z dnia 23 marca 2011 r., sygn. akt I KZP 1/11).

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak na wstępie.

[J.J.]

[a]